

Artikel #5.6: De AI-Validiteitchecker

Juni 2026

Leestijd 10 minuten

Hoe betrouwbaar is AI-gegenereerde kennis? Wij helpen u met onze AI-validiteitchecker!

AI kan in enkele seconden overtuigende teksten produceren. Maar overtuigend is niet hetzelfde als betrouwbaar. Juist omdat AI-antwoorden professioneel ogen, worden feitelijke fouten, verzonden bronnen en onvolledige onderbouwingen regelmatig over het hoofd gezien.

De AI-Validiteitschecker helpt professionals om informatie kritisch te beoordelen voordat deze wordt gebruikt voor onderzoek, beleid, besluitvorming of professionele advisering.

Miljoenen mensen gebruiken dagelijks AI-chatbots zoals ChatGPT, Claude, Gemini en Copilot om teksten te schrijven, analyses uit te voeren, adviezen op te stellen, informatie te verzamelen en beelden te genereren. De kwaliteit van deze output varieert echter sterk. Hoewel AI vaak overtuigend formuleert, betekent dat niet automatisch dat de verstrekte informatie correct, volledig of betrouwbaar is.

Onderzoek laat zien dat generatieve AI-systemen regelmatig feitelijke fouten maken, bronnen verzinnen, informatie verouderd weergeven of conclusies trekken die onvoldoende zijn onderbouwd. Dit verschijnsel wordt vaak aangeduid als hallucineren. Juist omdat AI-antwoorden professioneel en geloofwaardig ogen, worden dergelijke fouten niet altijd herkend.

Daardoor verschuift de uitdaging voor professionals. Het probleem is niet langer het vinden van informatie, maar het beoordelen van de kwaliteit ervan.

Binnen ons onderzoek naar de impact van generatieve AI op werken en leren wilden wij daarom niet alleen informatie verzamelen, maar ook systematisch vaststellen hoe betrouwbaar die informatie daadwerkelijk is. Daarom ontwikkelden wij eerst een analysemodel en vervolgens een praktische AI-tool: de AI-Validiteitschecker.

Deze checker helpt professionals om AI-gegenereerde informatie kritisch te beoordelen voordat deze wordt gebruikt voor besluitvorming, beleid, onderzoek, onderwijs of professionele advisering.

Wat verstaan wij onder validiteit?

De mate waarin AI-gegenereerde informatie feitelijk juist, controleerbaar, reproduceerbaar, actueel en verantwoord inzetbaar is binnen een professionele context.

Een hoge validiteit betekent dat gebruikers redelijkerwijs mogen vertrouwen op de kwaliteit van de informatie en dat de informatie onafhankelijk kan worden gecontroleerd.

De AI-Validiteitchecker die wij als AI-tool hebben ontwikkeld, fungeert daarmee als een kwaliteitsborgingsinstrument voor professionals, teams en organisaties die AI verantwoord willen inzetten.

De AI-Validiteitschecker

Je kunt **onze checker (prompt) die we als bijlage hebben toegevoegd** als vaste instructie opslaan binnen een chatbot. Maak bijvoorbeeld een apart project met de naam AI-Validiteitschecker en voeg de volledige prompt toe aan de projectinstructies. Vervolgens hoef je alleen nog een artikel, rapport, onderzoek of AI-gegenereerde tekst in het project te plaatsen; de AI voert dan automatisch de validiteitsanalyse uit volgens alle 16 criteria van de AI-Validiteitschecker. Hierdoor ontstaat een gestandaardiseerde en reproduceerbare kwaliteitscontrole die consistent kan worden toegepast op verschillende documenten.

De checker bestaat uit zestien validiteitscriteria die samen een integraal beeld geven van de betrouwbaarheid van een tekst, rapport, artikel, analyse of advies.

De criteria zijn verdeeld over twee domeinen:

A. Inhoudelijke en bronvaliditeit: Beoordeling van de kwaliteit van de inhoud zelf.

B. AI-specifieke validiteit: Beoordeling van risico's die specifiek samenhangen met generatieve AI.

Op basis van deze criteria kent de checker een validiteitscore toe waarmee documenten onderling kunnen worden vergeleken.

A. Inhoudelijke en bronvaliditeit	
Criterium	Toelichting
1. Authentiek	De informatie lijkt niet verzonden, gemanipuleerd of gegenereerd uit niet-bestaande bronnen.
2. Betrouwbaar	Feiten zijn juist, controleerbaar en overeenstemmend met erkende bronnen.
3. Actueel	Inhoud sluit aan bij de huidige stand van kennis, ontwikkelingen of context.
4. Volledig	Alle essentiële elementen zijn aanwezig om de inhoud te begrijpen en beoordelen.
5. Doelgericht	Output sluit aan bij het beoogde gebruik, publiek en toepassingscontext.
6. Consistent	De informatie is logisch en niet in tegenspraak met zichzelf of betrouwbare bronnen.
7. Transparant	Begrippen, aannames, interpretaties en gebruikte bronnen worden inzichtelijk gemaakt.
8. Controleerbaar	De informatie kan door derden worden geverifieerd.
9. Onafhankelijk	Vrij van ongewenste beïnvloeding, belangen of commerciële sturing.
10. Juridisch & ethisch geldig	Voldoet aan wetgeving, privacy, beroepscode en maatschappelijke normen.

B. Aanvullende AI-specifieke validiteitscriteria

11. Bronverifieerbaarheid bij AI	Vermelde bronnen bestaan daadwerkelijk en zijn correct weergegeven.
12. Hallucinatievrij	Geen verzonden feiten, citaten, statistieken, wetenschappers, rapporten of gebeurtenissen.
13. Trainings- en tijdscontext passend	Output is niet gebaseerd op aantoonbaar verouderde of irrelevante trainingsdata.
14. Bias en representativiteit	Inhoud bevat geen ongewenste vooroordelen of uitsluitende perspectieven.
15. Prompt-stabiliteit en reproduceerbaarheid	Herhaalde prompts leveren inhoudelijk vergelijkbare resultaten op.
16. AI-transparantie	Duidelijk dat de output AI-gegenereerd is en onder welke voorwaarden (model, versie, rol, beperkingen).

Hoe werkt de scoring?

Bij toepassing van de checker, geeft de chatbot één van de onderstaande vijf scores.

Scoringsformulier (per criterium)	
Voor ieder criterium wordt een score toegekend van 1 tot en met 5. Schaal 1-5	
Score	Betekenis
1	Niet aanwezig / onduidelijk / niet toetsbaar
2	Gedeeltelijk aanwezig / twijfelachtig bewijs
3	Aanwezig, maar niet overtuigend onderbouwd
4	Duidelijk aanwezig, controleerbaar en onderbouwd
5	Volledig, overtuigend, aantoonbaar en herhaalbaar

Vervolgens berekent de chatbot de scores en geeft het een van de volgende validiteitscores.

Interpretatie van de validiteitsscore	
Maximale score: 16 criteria × 5 = 80 punten	
Totaalscore	Interpretatie
68-80	Zeer hoge validiteit — geschikt voor professioneel gebruik
56-67	Hoge validiteit — inzetbaar met beperkte verificatie
44-55	Matig — aanvullende bron- of feitencheck vereist
32-43	Twijfelachtig — alleen gebruiken met strikte verificatie
<32	Onvoldoende — niet geschikt voor professioneel gebruik
Extra gebruiksrichtlijnen	
<ul style="list-style-type: none">• Minimaal score 4 op criteria 2, 8, 11 en 12 als de output feitelijke claims bevat.• Bij beleids-, medische of juridische output: ook criterium 10 \geq 4.• Gebruik criterium 15 om modellen op betrouwbaarheid te vergelijken.• Organisaties kunnen verplichte ondergrens instellen: bijv. \geq 60/80 + geen criterium <3.	

5 voorbeelden van uiteenlopende scores

Voorbeeld 1 – Niet geschikt voor professioneel gebruik

Validiteitsscore: 24/80 (30%)

AI-uitvoer: "Uit onderzoek van Harvard blijkt dat 95% van alle werknemers productiever wordt door AI. Organisaties die AI niet invoeren verdwijnen binnen drie jaar van de markt."

Toelichting

De genoemde bron is niet controleerbaar, het onderzoek wordt niet gespecificeerd en de cijfers kunnen niet worden geverifieerd. Er zijn duidelijke aanwijzingen voor mogelijke AI-hallucinaties.

Voorbeeld 2 – Onvoldoende validiteit

Validiteitsscore: 40/80 (50%)

AI-uitvoer: "Volgens McKinsey zorgt AI voor enorme productiviteitswinst. Hierdoor zullen organisaties waarschijnlijk veel minder personeel nodig hebben."

Toelichting

De bron bestaat daadwerkelijk, maar de tekst bevat weinig context en trekt conclusies die niet rechtstreeks uit de bron kunnen worden afgeleid. Controleerbaarheid en transparantie zijn beperkt.

Bron: McKinsey – The State of AI

Voorbeeld 3 – Matige validiteit

Validiteitsscore: 53/80 (66%)

AI-uitvoer: "Volgens het CBS lag het ziekteverzuim in Nederland rond de 5,6%. Werkdruk wordt daarbij regelmatig genoemd als een belangrijke oorzaak van uitval."

Toelichting

De bron is betrouwbaar en de feiten zijn controleerbaar. De tekst bevat echter weinig context, bronverwijzingen en onderbouwing van het verband tussen werkdruk en ziekteverzuim.

Bron: CBS

Voorbeeld 4 – Goede validiteit

Validiteitsscore: 64/80 (80%)

AI-uitvoer: "Het World Economic Forum verwacht dat AI veel functies zal veranderen en dat investeren in om- en bijscholing belangrijk wordt voor organisaties."

Toelichting

De informatie is actueel, controleerbaar en gebaseerd op een gezaghebbende bron. De conclusie sluit goed aan bij de onderzoeksbevindingen en bevat weinig aanwijzingen voor hallucinaties.

Bron: Future of Jobs Report 2025

Voorbeeld 5 – Zeer hoge validiteit

Validiteitsscore: 75/80 (94%)

AI-uitvoer: "Volgens de International Labour Organization zal generatieve AI naar verwachting vooral taken binnen beroepen veranderen. Het rapport benadrukt dat volledige vervanging van beroepen minder vaak voorkomt dan vaak wordt verondersteld."

Toelichting

De bron wordt correct weergegeven, de conclusie sluit direct aan bij de onderzoeksbevindingen en de informatie is controleerbaar, transparant en zorgvuldig geformuleerd.

Bron: ILO – Generative AI and Jobs: A Global Analysis of Potential Effects on Job Quantity and Quality